

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

ONDER REDACTIE VAN: R. A. DIJKER, G. P. J. HOGEWEG, PROF. TH. LIMPERG JR., A. NIERHOFF EN H. R. REDER.

RUBRIEK REDACTEUREN: EXAMEN-VRAAGSTUKKEN: Drs. ABR. MEY EN Drs. J. PAARDEKOOPER — LITERATUUR: Drs. S. KLEEREKOPER — BESLECHTE GESCHILLEN: PROF. M. CH. ZEVENBERGEN — UIT DE FINANCIËLE HUISHOUDING DER OVERHEID: J. H. TEXTOR — UIT HET BUITENLAND: J. E. ERDMAN, Ch. HAGEMAN, Drs. A. TH. DE LANGE EN A. M. VAN RIETSCHOTEN — EFFICIENTIE: C. A. BLAZER EN L. POLAK — BELASTINGVRAAGSTUKKEN: P. K. NIEKERK — REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFT-LITERATUUR: Mev. Dr. R. PHILIPS, Drs. G. L. GROENEVELD, J. P. DE HAAN EN J. C. SPANGENBERG

BUITEN DE VASTE RUBRIEKEN WERDEN IN DEN VORIGEN JAARGANG BIJDRAGEN GEPLAATST O.A. VAN J. J. BUNING, H. VAN DULLEMEN, Dr. F. C. VAN GEER, D. J. GERRITSEN, A. H. J. DE GOEY, J. H. HAGEMAN, G. HARTOG, Ir. B. A. DE LA HOUSSAYE, MEVR. M. G. MEY-KONING, P. J. POTGIESER, PROF. P. A. J. LOOSECAAT VERMEER, Drs. A. ROBLES, I. ROET, W. WESTRA.

SECRETARIS DER REDACTIE - C. VERWEY
TESSELSCHADESTR. 15 - AMSTERDAM, TEL. 82444

UITGEVER: J. MUUSSES - PURMEREND
TELEFOON 77 - GIRO No. 15062

DE COPIE VAN INGEZONDEN BIJDRAGEN WORDT NIET TERUGGE-
GEVEN. - NADRIJK IS GEORLOOFD, ZOO DE BRON WORDT GE-
NOEMD. - BOEKEN TER RECENSIE EN ALLE ANDERE STUKKEN
VOOR DE REDACTIE ZENDE MEN AAN DEN SECRETARIS.

VERSCHIJNT MAANDELIJKS. BEHALVE IN DE MAAND AUGUSTUS.
ABONNEMENT PER JAAR F 10.—, FRANCO PER POST F 10.24. BUITEN-
LAND F 10.60. — MEN ABONNEERT ZICH VOOR DEN GEHEELEN
JAARGANG

INHOUD:

Aanleg en geschiktheid voor het beroep van Accountant door Th. van Hoorn	Blz.	41
Verslag van het vierde Internationale Accountantscongres, gehouden van 17 tot 21 Juli 1933 te Londen door J. C. Spangenberg	„	44
Overzicht der referaten uitgebracht op het vijfde Internationale Congres voor Wetenschappelijke bedrijfsorganisatie gehouden te Amsterdam, op 18—21 Juli 1932 door C. Verwey	„	51
Uit het Buitenland Red.: W. Beijderwellen, J. E. Erdman, Ch. Hageman en Drs. A. Th. de Lange Contrôle van Friendly Societies — Accountants en Reclame	„	54
Boekbeoordeling Van Boekhouden tot bedrijfsleer door E. van Dien	„	55
Faculteit der Handelswetenschappen aan de universiteit van Amsterdam Tentamen Contrôleleer, November 1933	„	56
Repertorium van tijdschrift-literatuur op het gebied van Accountancy en Bedrijfs huishoudkunde	„	59
Boeken-repertorium	„	60

AANLEG EN GESCHIKTHEID VOOR HET BEROEP VAN ACCOUNTANT

Onder den titel „Die Berufseignung des Bücherrevisors” is in 1933 te Weenen als onderdeel van de serie „Wirtschaftsprüfung” een boekje verschenen van de hand van Professor Eugen Schigut, waarvan de inhoud wordt omschreven als „Ein Beitrag zur Psychotechnik des Berufes”.

In de inleiding van dit werkje begint Schigut met te constateeren, dat men zich reeds sedert lange jaren bewust is geweest, in hoevele gevallen iemand door de omstandigheden gedwongen werd een beroep uit te oefenen, waarvoor hij feitelijk volkomen ongeschikt was, tot groote schade voor zichzelf als ook voor de gemeenschap.

Niettemin heeft men tot voor betrekkelijk korten tijd aan dit

hoogst belangrijke onderwerp zoo goed als geen aandacht besteed, althans niet systematisch en over de geheele linie.

Naar het *Schigut* toeschijnt, is nu juist de tegenwoordige tijd met zijn alom ingrijpende wijzigingen, de aangewezen periode om met dit gemis aan methode te breken, en te zorgen voor een zoo rationeel mogelijke bezetting van iedere plaats in de maatschappij door dengene, die daartoe door aanleg en karaktereigenschappen het meest geschikt mag worden geacht.

Bij zijn verdere beschouwingen betreft *Schigut* dan als vanzelf het terrein der Psychotechniek, waarbij hij constateert dat men op dit gebied het verste is gevorderd bij de beroepen, waarbij de arbeids-prestaties overwegend op mechanisch-fysische grondslagen berusten.

Daarentegen heeft men zich in belangrijk mindere mate bezig gehouden met beroepen waarbij de intelligentie het zwaartepunt vormt. Niettemin worden een aantal beroepen vermeld als doktoren, juristen, leeraren, boekhouders, bedrijfsleiders e.a., waarmede de wetenschap zich reeds uitvoerig heeft bezig gehouden.

Schigut wenscht nu in zijn boekje eens een poging te doen, ook het accountants-beroep volgens psychotechnische beginselen te analyseeren, en daarbij tevens telkenmale de grenzen af te bakenen, die ons beroep van aanverwante beroepen gescheiden houden.

* *
*

Vervolgens overgaande tot een nadere beschouwing van het accountants-beroep wijst de schrijver erop, dat omtrent de in-deeling der verschillende beroepen in rubrieken zeer uiteen-loopende opvattingen gelden, waarbij hij een verdeling voorstelt in:

gespecialiseerde beroepen
beroepen van algemeen aard
intellectuele beroepen

Uit den verderen inhoud valt af te leiden, dat het accountants-beroep onder de laatstgenoemde rubriek wordt gerangschikt.

Tot de elementen van de beroeps-analyse behoort nu in de

eerste plaats het vaststellen van de voor ieder beroep vereischte eigenschappen en capaciteiten.

Voor den accountant zullen capaciteiten op intellectueel gebied van bijzondere beteekenis zijn, en daaronder zal speciaal een logische denkwijze het meest op den voorgrond treden.

Wat de karaktereigenschappen in den ruimeren zin des woords betreft (waarbij inbegrepen moreele eigenschappen), moet bij den accountant voor alles de nadruk worden gelegd op een sterk ontwikkeld verantwoordelijkheidsgevoel.

Nadat vervolgens het verschil tusschen aangeboren en verworven eigenschappen ter sprake is gebracht, wijst *Schigut* op het voor het accountants-beroep zoo bij uitstek belangrijke vraagstuk van de voorafgaande opleiding, gepaard aan een behoorlijke beschaving en algemeene ontwikkeling.

Wat dit laatste betreft, mag een bepaalde graad van beschaving en algemeene ontwikkeling van beteekenis worden geacht om den gezichtskring te kunnen verruimen, en tevens om de mogelijkheid te openen, zich zelfs bij de zoo hoogst uiteenlopende vraagstukken in de beroepspraktijk, toch telkenmale een juist geformuleerd begrip te vormen.

In het bijzonder zal een behoorlijke algemeene ontwikkeling van belang zijn teneinde te bereiken, dat de accountant zijn gedachtengang steeds helder en duidelijk op schrift zal weten te stellen of mondeling onder woorden zal vermogen te brengen.

In dit opzicht worden volgens *Schigut* aan ons beroep zeer hoge eischen gesteld, welke slechts te vergelijken zijn met hetgeen geldt voor advocaten alsmede voor juristen in overheidsdienst. Voorts heeft de algemeene ontwikkeling nog de beteekenis dat zij als het ware een schakel vormt tusschen accountant en opdrachtgever, terwijl zij tenslotte onmisbaar moet worden geacht voor het verkrijgen van een zekeren graad van menschenkennis, welke noodig is voor bepaalde categoriën van werkzaamheden als deskundige.

Buiten de reeds genoemde eigenschappen verdienen voorts in hoofdzaak nog de aandacht: karakter en temperament, optreden in het publiek, geheugen, organisatie-talent, en concentratie-vermogen.

Hierbij wijst *Schigut* er op, dat men op ieder gebied top-prestaties kent, doch dat deze voor een normale beoordeeling buiten beschouwing behooren te blijven.

Vervolgens worden de beroepen ter sprake gebracht, welke in sommige opzichten aan het accountants-beroep zeer na verwant zijn, namelijk dat van den jurist (meer speciaal den advocaat) en van den boekhouder.

Bij dit laatste beroep wordt er op gewezen, dat hier concentratie-vermogen en betrouwbaarheid moeten domineeren, terwijl karakter en temperament evenals algemeene ontwikkeling minder van beteekenis zijn.

Hieruit mag dan ook worden geconcludeerd dat de eischen, welke aan een administratief deskundige gesteld moeten worden, verre uitgaan boven hetgeen in het algemeen van den boekhouder verlangd behoeft te worden, waaruit dan tevens af te leiden valt, dat de opleiding voor het accountants-beroep niet gezocht moet worden in het verrichten van boekhouders-werkzaamheden in de praktijk.

Geheel hierbij aansluitend noemt *Schigut* de opvatting der Engelsche Chartered Accountants, die een stage op een hunner kantoren steeds hebben beschouwd als den aangewezen weg tot het verkrijgen van voldoende praktische kennis voor de latere uitoefening van het beroep van zelfstandig accountant.

* * *

In een volgend hoofdstuk behandelt *Schigut* de wetenschappelijke voorbereiding van het onderzoek naar de beroeps-aanleg en geschiktheid.

Na gememoreerd te hebben hoezeer tegenwoordig het onderzoek met behulp van tests algemeen verbreed is, wordt vermeld dat o.a. voor artsen, leeraren en diplomaten de bijzondere beroeps-eigenschappen reeds door middel van uitvoerige vragenlijsten werden vastgesteld, hetgeen voor het accountants-beroep nog niet in die mate geschiedde.

Teneinde hierbij tot een methodische behandeling te komen dient het arbeidsveld in drie verschillende hoofdgroepen gesplitst te worden:

- 1e. de opsporingsmaatregelen, waaronder de controle-werkzaamheden in engeren zin zijn begrepen, zooals die sinds den aanvang van het beroep werden uitgeoefend;
- 2e. de preventieve maatregelen, die ten nauwste samenhangen met de organisatie van het bedrijf, speciaal met de inrichting der administratie en de werking der interne controle;
- 3e. de werkzaamheden welke resulteren in het geven van een deskundig oordeel, zooals bij onderzoeken voor de Rechterlijke Macht, bij expertise, bij adviezen tot het verleenen van décharge, bij arbitraire beslissingen etc.

(Bij deze laatste groep merkt *Schigut* in zijn verdere uiteenzettingen terecht op, dat deze feitelijk nog veel meer omvat, aangezien daaronder tevens ressorteert het geheele arbeidsveld der Cost-Accountants, die in Amerika een volkomen afzonderlijke vak-organisatie vormen.)

Naast deze drie hoofdgroepen worden dan nog enkele categoriën van werkzaamheden onderscheiden, welke thans grootendeels nog door accountants-kantoren worden uitgeoefend, doch die naar des schrijvers meening in de toekomst meer en meer tot een gespecialiseerde beroepsuitoefening zullen voeren, namelijk de belasting-consulenten, de organisatorisch werkzaam zijnde bedrijfs-economische adviseurs, de reclame- (en verkoop-) adviseurs (Werbeberäter) en de trustees (Treuhandler).

Op grond van het bovenstaande komt *Schigut* dan tot de conclusie, dat men voor het psychotechnisch onderzoek in de eerste plaats het beroep in zeven verschillende categoriën zal moeten splitsen, terwijl men zich voorts zal hebben af te vragen welke bekwaamheden en eigenschappen men als eisch zal dienen te stellen voor ieder dezer categoriën, die wij hieronder laten volgen:

- a. de organisator
- b. de controleur
- c. de administratief deskundige (vergelijk sub. 3e)
- d. de belasting-consulent
- e. de cost-accountant
- f. de reclame- en verkoop-adviseur
- g. de leider van een onderneming

Wellicht zal bovenstaande splitsing, welke althans hier te lande niet geheel toepasselijk is, menigeen onder onze lezers niet aanstonds geheel voldoen; interessant is echter de wijze hoe *Schigut* voor ieder dezer feitelijk zoo uiteenlopende groepen van beroepsbezigheden de kenmerkende eigenschappen tracht vast te stellen, waarbij wij ons kortheidshalve tot de hoofdpunten zullen bepalen

Vooraf wordt de wenschelijkheid betoogd, dat de public-accountant door zijn opleiding en praktische ervaring voldoende in staat zij, aan de voor ieder dezer groepen benodigde eischen althans in hoofdzaak te voldoen; het verloop der omstandigheden, zooals die zich in zijn werkring voordoen, zullen dan als vanzelf uitmaken of hij zich daarbij in één bepaalde richting (dan wel in meerdere) zal kunnen specialiseeren. (In de toekomst voorziet *Schigut* echter ook in Europa de splitsing in Public-Accountants en Cost-Accountants).

Overgaande tot behandeling van de vraag, welke bekwaamheden en eigenschappen men van de sub. a tot g genoemde

beroeps-categoriën mag verwachten, wordt omtrent den organisator opgemerkt, dat men hier niet de eisch mag stellen met een zoogenaamden „geboren organisator” te doen te hebben, doch dat anderzijds combinatie-vermogen, vlugheid van begrip, en energie onmisbaar zullen blijken te zijn, naast een hoog peil van vakkennis.

Daarentegen treden eigenschappen als betrouwbaarheid en geheugen in dit geval enigszins meer op den achtergrond.

Voorts wordt terecht gewezen op de wenschelijkheid, in het algemeen tot organisator iemand aan te wijzen die niet reeds jaren in het betreffende bedrijf werkzaam is, hetgeen veelal belemmerend werkt op een objectief en onpartijdig inzicht.

Wat den controleerenden accountant in den meer beperkten zin des woords betreft (dien wij in de bovengenoemde verdeling sub. b opnamen als controleur), mag wederom niet gedacht worden aan de uitzonderingsgevallen, waarbij een aangeboren instinct tot prestaties voert, welke aan den speurzin van een detective doen denken.

Volstaan zal kunnen worden met aan den accountant, die uitsluitend werkzaam is als controleur, naast een voldoende mate van vakkennis, den eisch te stellen van betrouwbaarheid en nauwgezetheid, waarbij ook een ruime ervaring van belang kan zijn om de werkzaamheden te vergemakkelijken.

Voor den sub. c genoemden administratief deskundige is het arbeidsveld dermate uitgebreid, dat *Schigut* het terecht noodzakelijk acht, enkele der meest voorkomende onderdeelen op te sommen.

Hij noemt daarbij o.m. het geven van een oordeel over de juistheid van boeking, de waardeering van balansposten, de beoordeeling van inrichtings-vraagstukken, de vaststelling der waarde van een vermogen, alsmede de vragen welke zich voordoen bij uittreding van vennoten, bij liquidatie, bij accoord en bij faillissement; voorts nog de expertise over den gang van zaken en de ontwikkeling van een bepaald bedrijf of een onderdeel daarvan.

Voor al deze werkzaamheden gelden volgens *Schigut* geheel andere vereischten als bij de overige groepen; het zijn hier speciaal de zuiver intellectuele eigenschappen die op den voorgrond treden, derhalve een ruime mate van scherpzinnigheid en opmerkingsgave, met daarnevens een maximale vakkennis en een hooge graad van algemeene ontwikkeling.

Daarentegen zijn geheugen en vlugheid van begrip van mindere beteekenis, terwijl eigenschappen als betrouwbaarheid, energie en temperament slechts een zeer ondergeschikte rol spelen.

Wat den sub. d genoemden belasting-consulent betreft, merkt *Schigut* terecht op, dat de hiervoor geldende eischen in zeker opzicht lijnrecht tegenover die der drie voorafgaande groepen staan, aangezien men bij dit beroep feitelijk niet kan spreken van een absolute noodzakelijkheid wat betreft bepaalde bekwaamheden of eigenschappen.

Volstaan kan worden met een zeer uitgebreide vakkennis, niet slechts op het gebied der belasting-wetgeving en belasting-practijk, doch tevens op het terrein van bedrijfs-economie en balans-leer.

Een goed geheugen is in dit geval van bijzondere waarde, terwijl daarentegen een hooge graad van algemeene ontwikkeling niet strikt noodzakelijk mag heeten.

Het zijn de bovengenoemde factoren welke dit deel van het beroep inzonderheid geschikt doet zijn voor specialisatie, hetgeen geheel bevestigd wordt door het betrekkelijk groote aantal der uitsluitend als belasting-consulent optredende deskundigen.

Omtrent den sub. e genoemden Cost-accountant wordt geconstateerd, dat diens arbeidsveld bestaat in het verstrekken van adviezen betreffende de bedrijfsuitoefening, waarbij spe-

ciaal gedacht dient te worden aan het kostenvraagstuk (bedrijfs-boekhouding en bedrijfs-statistiek, calculatie en rekening-schema).

Op grond van dezelfde motieven als bij het beroep van belasting-consulent werden aangevoerd (althans voor zoover deze gelden uit een oogpunt van psychotechniek) ligt het volgens *Schigut* voor de hand, dat de bovengenoemde werkzaamheden een sterke tendens tot specialisatie bevatten, hetgeen in Amerika reeds tot de ontwikkeling van het gespecialiseerde beroep der cost-accountants voerde.

De daartoe vereischte bekwaamheden en eigenschappen zouden volgens *Schigut* ongeveer dezelfde zijn als die welke voor den belasting-consulent gewenscht bleken, derhalve een breed ontwikkelde vakkennis, welke zich tevens dient uit te strekken tot bedrijfs-economie en boekhouden.

Van bijzondere beteekenis is daarbij voorts het ontwikkelen van een zekere mate van bekwaamheid in het ontdekken van causaal en functioneel verband.

Vervolgens overgaande tot den reclame- en verkoopexpert, (Werbeberater), wordt door *Schigut* geconstateerd dat dit beroep nauwelijks meer behoort tot de in het voorafgaande besproken werkzaamheden van den accountant. Dit heeft dan ook tot gevolg gehad, dat meer en meer zelfstandige experts zich op dit terrein gaan bewegen, hetwelk door hen op zeer intensieve wijze wordt bewerkt. Als vanzelf sprekend zullen hier geheel andere eigenschappen en bekwaamheden vereischt worden, inzonderheid een veel diepere kennis der psychologie, terwijl naast organisatorisch talent ook artistiek inzicht, smaak en phantasie een rol spelen.

Tenslotte komende tot den onder g genoemden leider van de onderneming, merkt *Schigut* op dat dit gebied reeds herhaaldelijk psychotechnisch is onderzocht.

Met het accountantsberoep in engeren zin staat deze functie slechts in verwijderd verband, terwijl hier tevens het kenmerk der specialisatie ontbreekt, hetgeen aan den anderen kant een groote verscheidenheid van eigenschappen noodzakelijk maakt, als menschenkennis, energie, betrouwbaarheid en nauwgezetheid, met daarnaast zowel organisatorisch talent als diepgaande vakkennis.

* *
*

In het volgende hoofdstuk wordt in de eerste plaats opgemerkt, dat men bij het psycho-technische onderzoek onderscheid dient te maken, of de bovenstaande differentiatie van eigenschappen beschouwd wordt van uit een algemeen beroepsoogpunt, dan wel of dit gezien wordt van het standpunt van den degene die het beroep wenscht uit te oefenen.

Dit laatste geval levert veel grootere moeilijkheden op, omdat het arbeidsveld eenerzijds zoo buitengewoon uitgebreid is, en men anderzijds dient te trachten de grenzen daarin nauwkeurig af te bakenen, indien men tenminste tot een zoodanig praktisch resultaat wenscht te komen, dat de betrokken persoon (of degene door wien diens eigenschappen worden onderzocht) daaruit kan opmaken waarvoor hij nu wel het meest geschikt mag worden geacht.

Teneinde bij den accountant tot een selectie te komen, welke het vinden van bepaalde richtlijnen zal kunnen vergemakkelijken, heeft *Schigut* een schema ontworpen, waarbij hij de in het bovenstaande besproken eigenschappen voor ieder der sub. a — g genoemde categoriën, telkens in drie verschillende klassen indeelt. De uitwerking daarvan, welke blijk geeft van een diepgaande studie, zij hier kortheidshalve toegelicht aan de hand van een eenvoudig voorbeeld, overeenkomstig met hetgeen aan de meeste onzer lezers daaromtrent zonder twijfel uit andere geschriften bekend zal zijn:

Voor den sub. b genoemden controleerenden accountant gelden :

1e klasse (3 punten) instinct, menschenkennis, betrouwbaarheid.

2e klasse (2 punten) vakkennis, vlugheid van begrip.

3e klasse (1 punt) ervaring, combinatievermogen, pessimisme.

Omgekeerd wordt, uitgaande van den betreffenden candidaat (wiens aanleg en eigenschappen vooraf psychotechnisch onderzocht zijn), vastgesteld voor welke speciale beroepen deze op grond van dit onderzoek in aanmerking komt.

Mist deze dus b.v. de drie in de 1e klasse genoemde kenmerkende eigenschappen, dan zal hij voor controleerend accountant ongeschikt moeten worden geacht.

Het schema zal dus feitelijk een soort sleutel moeten vormen om na te gaan, in welke richting iemand zich met de meeste kans op succes zal kunnen ontwikkelen.

Het laatste gedeelte van het boekje is aanvankelijk gewijd aan een korte beschrijving van de wijze waarop psychotechnisch te werk wordt gegaan, om te bepalen welke eigenschappen in een bepaald persoon het meest op den voorgrond treden bij die beroepen, waarin de intelligentie een overwegende rol speelt.

Daarna verlaat het werkje eenigszins de algemeene strekking van het voorafgaande, en wordt overgegaan tot het uitwerken van een groot aantal uiterst gedetailleerde voorbeelden.

Op grond van een nieuw classificatie-schema wordt door het inzetten van bepaalde positieve of negatieve waarden voor iedere eigenschap, gevolgd door het sommeeren dezer waarden, telkenmale een eind-uitkomst verkregen, waaruit conclusies omtrent meerdere of mindere geschiktheid getrokken worden.

Wie zich voor de techniek dezer voorbeelden interesseert, zij de bestudeering van dit gedeelte aanbevelen, waarbij men er op voorbereid zij, dat het hier pioniersarbeid geldt, zoodat waarschijnlijk niet ieder zich zonder meer met alle details van den inhoud zal kunnen vereenigen.

Aan de waarde van het boekje behoeft dit echter niet te kort te doen; zonder twijfel heeft *Schigut* daarin menige opmerking gemaakt, die het overdenken loont, ook al kan men daarover van meening verschillen.

Aan het einde meent *Schigut* zelf trouwens te mogen constateeren, dat men zich nog geen al te groote voorstellingen mag maken van de practische resultaten der proefnemingen; aan den anderen kant verklaart hij er van overtuigd te zijn, dat deze proefnemingen op den duur bij ieder intellectueel beroep ingang zullen vinden, terwijl de onderzoekingen in dit aanvangs-stadium in elk geval reeds een zekere mate van waarde ontleenen aan de omstandigheid, dat zij den weg wijzen tot zelf-onderzoek en zelf-opvoeding.

TH. VAN HOORN

**VERSLAG VAN HET 4e INTERNATIONALE
ACCOUNTANTS-CONGRES, GEHOUDEN VAN
17 TOT 21 JULI 1933 TE LONDEN**

Daarna werd aan de orde gesteld het onderwerp: „Mechanical accounting” door *Robert Ashworth* (Gr. Br.).

Eerst geeft de inleider een kort historisch overzicht van de mechanisatie; de houding van de bedrijfsleiding tegenover mechanisatie van den kantoorarbeid; de functie van den accountant en het nut, dat hij van de mechanisatie kan hebben; het

verband van de mechanisatie met de accountantscontrole; het opheffen van overbodig werk; het nut van de mechanisatie bij het statistische werk; de begrotingscontrole bij de bedrijfsadministratie meer speciaal bij de materiaal- en loonverantwoording, bij de inkoopstatistiek; bij de verkoopstatistiek.

Een afzonderlijk hoofdstuk is gewijd aan „de mechanisatie en den accountant”.

O.m. merkt spreker op, dat de mechanisatie leidt tot vermindering van het werk van den accountant, doch anderzijds vermeerdert het werk door het uitkiezen van de geschikte machines; het uitdenken van nieuwe mogelijkheden, enz.

Voorts is een hoofdstuk gewijd aan het invoeren van de mechanisatie en aan de keuze der machines. Tot slot worden de verschillende soorten van machines besproken.

In zijn nadere mondelinge toelichting merkt spreker op, dat men in Engeland begint te beseffen, hoewel het nog erg langzaam gaat, dat de beste opleiding voor de hooge administratieve functies in handel, bankwezen en industrie is de opleiding voor public-accountant.

Bij zijn toelichting over de hoofdvoorwaarden waaraan voldaan moet zijn, wil de mechanisatie succes hebben, merkt spreker o.m. op, dat er samenwerking moet zijn met den accountant en wel zoo, dat de gebruikelijke veiligheidsmaatregelen van accountantsstandpunt uit bezien, getroffen worden.

Debater *L. Polak* (Holland) is het geheel eens met de opmerking van den inleider, dat er niets mechanisch kan zijn in de accountancy. Dit is, zegt spreker, de beste opmerking uit het geheele referaat.

Voorts merkt spreker op, dat er altijd gevaren dreigen indien in kleinere zaken mechanisatie wordt ingevoerd. Aan de mechanisatie valt n.l. meestal een deel van de interne-controle ten offer. Bij een gemechaniseerde administratie komt het veel voor, dat een eenmaal gemaakte fout automatisch wordt doorgezet. Oogenshijnlijk kloppen de gegevens, doch in werkelijkheid zijn ze fout.

Spreker zegt, dat het groote voordeel van de machines dit is, dat ons de oogen geopend zijn, dat de kantoorarbeid niet efficiënt werd uitgeoefend. Het is mijn ervaring, zegt spreker, dat ook zonder machines de kantoorarbeid planmatig moet worden uitgevoerd. In groote bedrijven is er wellicht behoefte aan dagelijkse saldi van kas, bank, vorderingen en schulden, doch in de meeste zaken, met uitzondering van de banken, is de dagelijkse proefbalans van geen nut. Deze dagelijkse proefbalans-gedachte is geïntroduceerd door de verkoopers van de machines als van zeer groot nut, doch in werkelijkheid kijkt niemand naar zulk een dagelijkse proefbalans om. Deze moet echter opgevoerd worden, omdat dit in de gemechaniseerde administratie onverbiddelijk noodig is. Gebeurde dit niet, dan zou het na eenigen tijd onmogelijk zijn ontstane verschillen op te sporen. Dit nadeel wordt gladweg tot een propaganda-middel omgesmeed.

Naar spreker's meening had de Heer *Ashworth* hierop moeten wijzen.

Debater *S. H. Gillet* (Gr. Br.).

Spreker waarschuwt er tegen, vooral niet meer statistische gegevens te verstrekken dan strikt noodzakelijk zijn. Door middel van de machines kunnen deze gegevens up-to-date worden verstrekt.

Debater *Scott Moore* (Gr. Br.) is van meening, dat de mechanisatie uiterst voorzichtig moet worden ingevoerd, daar bij eenige wijzigingen in de te verkrijgen overzichten of in de verwerking der posten, al spoedig zal blijken, dat dan ook andere